

رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و سواد مالی

جواد رضایی^۱، علیرضا مهرآذین^{۲*}، ابوالقاسم مسیح آبادی^۲

(۱) دانشجوی دکتری، گروه حسابداری، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران

(۲) گروه حسابداری، واحد نیشابور، دانشگاه آزاد اسلامی، نیشابور، ایران

*نویسنده مسئول: mehrazeeen@gmail.com

تاریخ پذیرش مقاله ۱۴۰۳/۰۸/۳۰

تاریخ دریافت مقاله ۱۴۰۳/۰۵/۲۵

چکیده

تحقیق حاضر، اثر الگوهای ارتباطی خانواده را بر سواد مالی مطالعه کرده است که از نظر تقسیم‌بندی بر مبنای هدف، کاربردی و از نظر روش انجام تحقیق توصیفی - همبستگی بوده است. جامعه آماری تحقیق، شامل دانشجویان دانشکده‌های مختلف دانشگاه فردوسی مشهد در تابستان ۱۳۹۸ بوده که در مقطع کارشناسی و بالاتر در حال تحصیل بودند. حجم نمونه بر اساس جدول مورگان حداقل ۲۶۰ نفر تعیین شد که پرسشنامه‌ها به تعداد ۲۸۰ نسخه در جامعه آماری توزیع شدند که پس از حذف موارد ناقص و مخدوش، تعداد ۲۶۵ نسخه در تجزیه و تحلیل شرکت داده شدند. روایی ابزار تحقیق به شیوه روایی صوری، محتوایی و تحلیل عاملی تأییدی و پایایی آن از طریق آلفای کرونباخ مورد محاسبه قرار گرفت. ابزار تحقیق شامل پرسشنامه الگوی ارتباطی خانواده (RFCP)؛ مبتنی بر ادراک ارتباطات خانواده آزمودنی، برگرفته از مدل ریچی و فیتزپاتریک (۱۹۹۴) و پرسشنامه سواد مالی مورد استفاده یعقوب‌نژاد و همکاران (۱۳۹۰) بر اساس مدل برد (۲۰۰۸)، بوده. در بخش آمار استنباطی از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری و نرم‌افزار PLS استفاده شد. نتایج تحلیل، معناداری رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و سواد مالی را با ضریب آماره T معادل ۰/۶۱۵ با ارتباطی مستقیم و شدت نسبتاً قوی را تأیید کرد.

کلید واژگان: الگوهای ارتباطی خانواده، گفت و شنود، سواد مالی، شخصیت

مقدمه

و رقابت شدید واحدهای اقتصادی برای بدست آوردن سهم بازار بیشتر، تأمین اعتبار آسان‌تر شده و سهولت امکان دسترسی به وام‌های مختلف و سایر طرق پرداخت، منجر به افزایش پرداخت برای مصرف و رشد سریع سطح بدهی افراد و خانواده‌ها شده است. لذا، داشتن سواد مالی یک مبنای ضروری برای پیش‌گیری و حل مسائل مالی

امروزه، درک مفاهیم و مهارت‌های مرتبط با سواد مالی به سبب اینکه مصرف‌کننده را برای بقاء در جامعه مدرن و مقاومت در برابر تنوع و پیچیدگی محصولات و خدمات مالی موجود، توانا می‌سازد، ضروری شده است. می‌توان چنین بیان کرد که داشتن مهارت‌های مالی در دهه‌های اخیر، مهم‌تر نیز، شده است؛ زیرا با وجود بازارهای مالی پیچیده

گیری هم‌نوایی^۹ و جهت‌گیری گفت و شنود^{۱۰} را شناسایی کردند. جهت‌گیری هم‌نوایی، به هماهنگی بین اعضای خانواده و اجتناب از تعارض‌ها و مجادله‌ها اشاره دارد. نحوه تعاملات والدین با فرزندان در چنین خانواده‌هایی بر هم‌نوایی، اجتناب از تعارض و وابستگی متقابل خانواده به هم تأکید دارد. در چنین خانواده‌هایی فرزندان از والدین حرف شنوی دارند و اختلاف نظر با والدین در الگوی ارتباطی منجر به ایجاد تعارضات جدی در خانواده می‌گردد؛ درحالی که جهت‌گیری گفت و شنود، الگوی ارتباطی دیگری است که در آن همه اعضای خانواده به شرکت آزادانه و راحت در تعامل و بحث و تبادل نظر درباره دامنه وسیعی از موضوعات تشویق می‌شوند. در چنین خانواده‌هایی، فرزندان احساس می‌کنند که توسط والدین درک و پذیرفته می‌شوند. والدین نیز، بیشتر در مورد عواطف و احساسات‌شان صحبت می‌کنند و این امر نیز، فرزندان را در ایجاد ارتباطات وسیع‌تر با والدین ترغیب می‌کند. براساس ترکیب این دو بعد، چهار نوع خانواده تعریف می‌شوند که عبارتند از: خانواده‌های کثرت‌گرا، حمایت‌کننده، توافق‌کننده و بی‌قید. شرایط اقتصادی کنونی، نگرانی‌هایی جدی درباره امنیت اقتصادی مردم به خصوص دانشجویانی شاغلی که مهارت‌ها و منابع لازم برای مقابله با مضرات بازار و استفاده از مزایای آن را ندارند، موجب شده‌است. متداول است که مسئولیت دانشجویان در قبال تصمیمات مالی، بیشتر و بیشتر می‌شود. گمان می‌رود که تصمیم‌گیری‌های مالی ضعیف، مشکلی باشد که دامان عده کثیری را گرفته‌است؛ از دشواری‌های تصمیم‌گیری مالی، همین بس که عواقب آن در همان لحظه مکنون است و رفته رفته خود را نمودار می‌سازد. بنابراین، باید گفت که دانشجویان شاغل با مشکلی جدید روبرو هستند؛ هرچه که هرم جمعیتی کشور ناهمگون و به نفع قشر جوان باشد، آینده کشور شاهد بازنشستگی‌های یک‌باره و کلان خواهد بود که

است و به نوبه خود برای داشتن زندگی موفقیت‌آمیز، سالم و شاد حیاتی است (برد^۱، ۲۰۰۸). خانواده، یکی از مهم‌ترین نهادهای جامعه و شکل‌دهنده شخصیت آدمی است. مطلوبیت، رضایت‌خشونودی، کیفیت و کارکرد بهینه خانواده، عوامل بسیار تاثیرگذاری در شکوفایی، رشد و پیشرفت اعضای خانواده است. به نظر می‌رسد، تأثیر متقابل این عوامل در موفقیت و پایداری ازدواج نقش به‌سزایی دارد. اگرچه خانواده، کارکردهای مختلفی دارد. اما، کارکرد اصلی آن برآوردن نیازهای فردی اعضای خانواده است؛ این مسأله یکی از تعیین‌کننده‌های عملکرد سالم نهاد خانواده به شمار می‌رود. خانواده نظامی اجتماعی و طبیعی است که ویژگی‌های خاص خود را دارد. در چنین نظامی، افراد با علایق و دلبستگی‌های عاطفی نیرومند، دیرپا و متقابل به یکدیگر پیوسته‌اند. این دلبستگی‌ها اگرچه شاید، شدت و حدودشان در طی زمان کاسته شود، اما در سراسر زندگی خانوادگی پاینده خواهند بود (گلدنبرگ^۲ و گلدنبرگ، ۱۹۸۰؛ ترجمه حسین شاهی و نقش-بندی، ۱۳۸۲). وقتی الگوهای خانواده برای رسیدن به اهداف سودمند باشد، خانواده از نظر کارکردی، کارآمد خواهد بود. اما، وقتی این الگوها سودمند نباشد و تعامل‌ها همراه با استرس و رفتارهای بیمارگونه صورت گیرد، خانواده چهره‌ای ناکارآمد می‌یابد (کی‌تنر، میلر و رایان^۳، ۱۹۹۶). نتایج تحقیقات نشان می‌دهد که کارکرد مطلوب خانواده با ویژگی‌های فردی زوج‌ها مانند؛ ارتباط موثر، شباهت بازخوردها، شخصیت و خلق و خوی همسر و حرمت خود همبسته است (ویجینیمما، کوماری و پاندا^۴، ۲۰۰۴؛ هانلر و گنچوز^۵، ۲۰۰۵) و در صورت توجه به آنها زمینه رضایت و خرسندی را می‌تواند فراهم کند. ریچی و فیتزپاتریک^۶ (۱۹۹۰) و کوثرنر و فیتزپاتریک^۷ (۲۰۰۲) برای الگوهای ارتباطی خانواده^۸ دو بعد جهت-

7. Koerner & Fitzpatrick.
8. Family Communication Patterns
9. Conformity-Oriented
10. Conversation-Oriented

1. Bird
2. Goldenberg
3. Kiethner, Miller & Ryan
4. Vijayanthimala, Kumari & Panda
5. Hunler & Gencoz
6. Ritchie & Fitzpatrick

به طوری که عده کمی می‌توانند به سوالات ساده، درباره بهره مرکب و تورم پاسخ صحیح دهند (لوزاردی و میچل، ۲۰۰۷). هیلگرت، هوگارت و بورلی (۲۰۰۴)، علاوه بر این موارد، به این نتیجه نیز دست یافتند که افراد با دانش مالی بالاتر به احتمال بیشتری در فعالیت‌های مالی وارد خواهند شد. در هر حال، سایر محققان، چنین اعتقاد دارند که در بحث‌های مربوط به تصمیم‌گیری، سواد مالی یک مشکل فرعی است؛ شاید به این خاطر که شواهد مرتبط با برنامه‌های آموزش مالی در هم آمیخته شده‌اند. ارزیابی‌های اولیه، به خصوص مطالعات برتایم، گارت و مکی ابرنایم، گارت و مکی (۲۰۰۱) نشان می‌دهند که برنامه‌های آموزش مالی موجب افزایش میزان مشارکت افراد در امور مالی مانند، پس انداز می‌شود. از طرفی، پژوهش‌هایی نیز، وجود دارند که وجود اثرات مثبت برنامه‌های آموزش مالی را زیر سؤال می‌برند (دوقلو و سائز، ۲۰۰۴). اما از آنجا که به نظر می‌رسد الگوی ارتباطی خانواده و ویژگی‌های شخصی می‌تواند نقش موثری در ارتقاء سواد مالی داشته باشد، انجام تحقیقاتی در این زمینه جهت آشکار کردن اهمیت توجه به این سواد مالی، ضروری به نظر می‌رسد؛ به خصوص برای دانشجویان که به تازگی وارد بازار کار شده و به نسبت نیروی فعال بازار، به دلیل داشتن دانش نوین و پتانسیل بالقوه، انرژی ارزشمندی برای پویایی و موفقیت دارند. لذا، این مساله مطرح می‌شود که آیا الگوهای ارتباطی خانواده بر سواد مالی دانشجویان، تاثیر معناداری دارد یا خیر.

مبانی نظری پژوهش

۱) مبانی الگوهای ارتباطی خانواده

تعامل در روابط زوجی به معنای دادن و گرفتن میان دو شخص است که شامل الگوهای رفتاری منظم و تکرارشونده می‌باشد (نولر و فینی^۱، ۲۰۱۲). ارتباط در سیستم خانواده عبارت است از: «فرآیندی که طی آن زن و شوهر به صورت کلامی و غیرکلامی در قالب گوش دادن،

اگرچه تصمیم‌گیری درباره برنامه‌های مرتبط با آن برعهده خود مردم است؛ اما، عواقب آن دامان جامعه و دولت را نیز، خواهد گرفت. تصمیمات پس‌انداز و سرمایه‌گذاری ضعیف نیز، اگرچه کمتر مشهود هستند ولی کارکردهایی بسیار جدی برای امنیت مالی بلندمدت جامعه خواهند داشت. از طرفی، بیمه‌های بازنشستگی و مستمری‌ها نیز، با جابجایی به سوی برنامه‌های از نوع مشارکت تعریف شده، مسئولیت‌های ناشی از برنامه‌های بازنشستگی را به خود افراد می‌سپارند. شواهد نشان می‌دهند که زیربنای همه این مسائل، مشکلی است که بستر ساز همه آنها با هم است؛ «بخش زیادی از مردم، سواد مالی پائینی دارند». به نظر می‌رسد هرچه سطح سواد مالی فرد پائین باشد، به احتمال بیشتری دچار خطاهای تصمیم‌گیری خواهد شد و به احتمال کمتری نیز، امکان مواجهه با شوک‌های اقتصادی را خواهد داشت. لوزاردی و میچل (۲۰۰۷) اشاره می‌کند که این تصمیمات چندان هم ساده نیستند و مردم مجبور هستند، داده‌های مرتبط با بهره مرکب، توزیع ریسک از طریق تنوع بخشی، تورم و غیره را جمع‌آوری، پردازش و استفاده کنند؛ بنابراین می‌توان گفت که مردم مجبور هستند، دانشی اساسی از اطلاعات مالی و ابزارهای جهت تحلیل آنها در اختیار داشته باشند تا دچار اشتباهات مالی نشوند (فرگوسن، ۲۰۰۲). درباره نقش سواد مالی بحث‌هایی قابل توجه مطرح است؛ بحث‌هایی درباره اینکه گستره مشکلی که واقعاً به آن اشاره دارد تا چه حد است و بهترین شیوه مواجهه با آن چیست؟ این مباحث، به چند دلیل بروز می‌کنند؛ اول اینکه حفره‌های دانش واقعی بر روابط اساسی بین سواد آموزش و رفتار تأکید دارند، به خصوص اینکه محققان از داده‌های مناسبی نیز، برخوردار نیستند. دوم اینکه مطالعات اندکی توانسته‌اند معیارهای مناسبی از سواد مالی را ایجاد کنند و بین آموزش مالی، سواد و رفتار مردم ارتباطات علی برقرار سازند. محققان به این نتیجه رسیده‌اند که مردم در زمینه‌های مختلفی از مهارت‌های مالی دچار کمبود هستند (هیلگرت، بورلی و هوگارت، ۲۰۰۳)،

باشد. بنابراین، بررسی چگونگی ارتباط بین الگوی ارتباطات خانواده و سبک های تعارض، می تواند به فهم اینکه چگونه رویکردهای تعارضی در طی روابط نزدیک خانوادگی ساخته می شود، یاری رساند.

مطالعات در هر دو حوزه روان شناسی و ارتباطات ادعا دارند که الگوهای ارتباطی بر اساس رمزگردانی و رمزگشایی پیام هایی که بین افراد خانواده رد و بدل می شود، شکل می گیرند (فیتزبرگر^۸ و ریتچی^۹، ۱۹۹۴) و در نحوه بکارگیری داده ها در تعاملات آینده مورد استفاده قرار می گیرند.

الگوهای ارتباطی خانواده، نخستین بار به وسیله مک لئون^{۱۰} و چافی^{۱۱} (۱۹۷۲) معرفی شد. آنها باور داشتند که الگوهای ارتباطی بیشتر از اینکه یک خصیصه شخصی باشد، حاصل تجارب ناشی از تعاملات خانوادگی است. فرم تجدید نظر شده این ابزار (ریچی و فیتزپاتریک، ۱۹۹۰) دو بعد گفت و شنود و هم نوایی را معرفی می کند. در واقع، جهت گیری هم نوایی به شرایط محیطی اشاره دارد که بیان کننده میزان سازگاری و توافق در نگرش ها، ارزش ها و باورها در بین اعضای خانواده است که علت آن تایید و ثبات قدرت و کنترل والدین می باشد (ریچی، ۱۹۹۱). جهت گیری گفت و شنود به گفتگوی آزاد و حمایتی بین اعضای خانواده اشاره دارد، به گونه ای که هر فرد تشویق می شود افکار و احساسات خود را به صورت مستقل بیان کند. براساس این دو بعد چهار نوع الگوی ارتباطات خانواده تشکیل می شود: خانوادگی های کثرت گرا^{۱۲}، حفظ کننده^{۱۳}، توافق کننده^{۱۴} و به حال خود واگذارنده^{۱۵}. خانواده های کثرت گرا نمره بالایی در جهت گیری گفت و شنود ولی نمره پایینی در جهت گیری هم نوایی کسب می کنند. آنها از بیان باورها به صورت آزاد در یک محیط خانواده حمایت می کنند. برخلاف این

مکت، حالت چهره و ژست های مختلف با یکدیگر به تبادل احساسات و افکار می پردازند (وفایی، ۱۳۸۸).

۲) الگوهای ارتباطی خانواده و تعارضات (فرزندان و والدین)

نوجوانی دوره استقلال، بیان عقاید مخالف و کشمکش با والدین است. دوره ای که تعارضات نوجوان با والدین افزایش یافته و گاهی در دسر ساز می شود. به دلیل مشاهده برخوردهای منفی، فوری و حتی شدید در هنگام تعارض، مطالعه این فرآیند به وسیله محققان در اولویت قرار گرفته است. در واقع تعارض، ارتباطی است که نشان دهنده مزاحمه و کشمکش بر سر اهداف ناسازگار بین دو فرد وابسته به هم می باشد (هاکر^۱ و ویلموت^۲، ۱۹۹۵). مطالعات، نشان داده اند که مدیریت تعارض به کیفیت روابط بین افراد، رضایت موجود در این روابط و اسنادی که در مورد طرف مقابل بکار برده می شود، وابسته است (داملا^۳ و بوت^۴، ۲۰۰۰). مطالعات همچنین، نشان می دهند که افراد، تعارض های گوناگون را به شیوه های یکسانی مدیریت می کنند. محققانی که در مورد سبک های تعارضی کار کرده اند، نشان داده اند که بیشتر اوقات، افراد تمایل دارند که در طول زمان، سبک های خود را تغییر ندهند (کانری^۵ و لیکی^۶، ۲۰۰۶؛ کانری، ۲۰۱۰). سبک های تعارضی همچنین، پیش بینی کننده برخی از رفتارهایی هستند که در تعارضات ظاهر می شوند (کنراد^۷، ۱۹۹۱). بنابراین، به نظر می رسد، سبک های تعارض به شناخت افراد در محیطی که تعارض رخ می دهد، وابسته است. نوجوان نیز، در محیط خانواده در طول زمان شیوه خاصی را برای ابراز تعارضات خود انتخاب می کند که نحوه تعامل بین اعضای خانواده و الگوهای ارتباطی که بکار می برند، می تواند بر این شیوه های حل تعارض، اثرگذار

8. Fitzpatrick
9. Ritchie
10. McLeod
11. Chaffee
12. Ppluralistic
13. Pprotective
14. Consensual
15. Laissez-Ffaire

1. Hocker
2. Wilmot
3. Dumlao
4. Botta
5. Canary
6. Lakey
7. Conrad

سواد مالی اولین بار در سال ۱۹۹۷ در ایالات متحده و طی مراسم افتتاحیه ائتلاف عزم برای سواد مالی فردی^۳ مطرح شد. این ائتلاف در گزارش خود درباره مطالعه‌ای که برای سنجش میزان سواد مالی دانشجویان دبیرستان انجام داده بود، سواد مالی را «توانایی یک فرد در استفاده از دانش و مهارت خود برای مدیریت اثربخش منابع مالی خود به منظور امنیت مالی در طول عمر» تعریف کرد (جامپ استارت کوالیشن^۴، ۲۰۰۷).

موسسه حسابداران رسمی آمریکا، تعریف سواد مالی را به عنوان توانایی ارزیابی و مدیریت موثر امور مالی شخصی به منظور تصمیم‌گیری عاقلانه در جهت رسیدن به اهداف زندگی و دستیابی به وضعیت مالی خوب تعریف کرده است (دلانونه^۵ و همکاران، ۲۰۱۲). در میان محافل دانشگاهی، سواد مالی معانی متعدد یافته است و از آن برای ارجاع به دانش درباره محصولات مالی (برای مثال؛ اوراق سهام در برابر اوراق قرضه، تفاوت میان اوراق رهنی با نرخ ثابت و نرخ شناور، و غیره)، دانش درباره مفاهیم مالی (تورم، بهره مرکب، تنوع، امتیازهای اعتباری و غیره)، داشتن مهارت‌های ریاضی یا عددی لازم برای تصمیم‌گیری مالی مؤثر و درگیر بودن در فعالیت‌های معینی مانند: برنامه‌ریزی مالی استفاده می‌شود (هاستینگز، مادران و اسکیمهورن^۶، ۲۰۱۲).

رموند^۷ (۲۰۱۰)، با بررسی پژوهش‌هایی که از سال ۲۰۰۰ در حوزه سواد مالی انجام شده، بیان داشته است که می‌توان تعاریف مختلفی که برای سواد مالی ارائه شده را به پنج دسته تقسیم کرد:
دانشی از مفاهیم مالی؛
توانایی مراوده و برقراری ارتباط با مفاهیم مالی؛
مهارت در مدیریت امور مالی شخصی؛
مهارت در بکارگیری تصمیم‌های مالی مناسب؛

خانواده‌ها، خانواده‌های حفظ‌کننده نمره پایینی در جهت‌گیری گفت و شنود و نمره بالایی در جهت‌گیری هم‌نوایی دارند که نشان‌دهنده تاکید بر قدرت والدین و اطاعت از آنها می‌باشد. خانواده‌های توافق‌کننده، در هر دو جهت‌گیری نمره بالایی را کسب می‌کنند. این خانواده‌ها، فرزندان خود را تشویق می‌کنند تا احساسات و نظرات خود را بیان کنند، اما تا جایی که با والدین خود مخالفت نکنند. در آخر، خانواده‌های به حال خود واگذارنده هستند که در هر دو جهت‌گیری نمره پایینی را می‌گیرند. در این خانواده‌ها، تعامل بین والد-فرزند بسیار محدود است و کودکان این نوع خانواده‌ها به راحتی تحت تأثیر گروه‌های بیرون از خانواده قرار می‌گیرند (کرنر^۱ و فیتزپاتریک، ۲۰۰۲).

ابزار تجدیدنظر شده الگوی ارتباطات خانواده (ریچی، ۱۹۹۱) شیوه‌ای را جهت اندازه‌گیری طرح‌واره‌های والد-فرزند پیشنهاد می‌کند که شامل نحوه تفسیر کودکان و نوجوانان از رفتارهای کلامی و غیرکلامی والدین‌شان می‌باشد. بدیهی است، هنگامی که نحوه تفسیر متفاوت باشد، رفتارهای فرزندان در مقابل والدین نیز، متفاوت خواهد بود و لذا، بحث سبک‌های تعارض به نوع ارتباطات خانواده ربط پیدا می‌کند.

۳) سواد مالی

مجموعه دانش، درک امور مالی است که شامل بررسی پدیده‌های مالی، ماهیت، قوانین و روابط حاکم بر آن می‌باشد. عدم درک اقتصاد و امور مالی، یک عامل بازدارنده برای مالکیت سهام است؛ از دست رفتن رفاه، ناشی از عدم مشارکت در بازارهای سرمایه، در اثر فقدان سواد مالی بسیار قابل توجه است. واضح است که سرمایه‌گذاران ناآگاه و فاقد سواد مالی کافی، قادر به استفاده کامل از بازار مالی و انتخاب عاقلانه که منجر به سرمایه‌گذاری کارآمد خواهد شد، نخواهند بود (ون روژ و لوساردی^۲، ۲۰۱۱).

3. Jump\$tart Coalition for Personal Financial Literacy

4. Jump\$tart Coalition

5. Delaune

6. Hastings, Madrian & Skimmyhorn

7. Remund

1. Koerner

2. Van Rooij & Lusardi

توانایی ارزیابی ابزارهای مالی جدید و پیچیده و انجام قضاوت های درست^۷ هم درباره انتخاب ابزارها و هم گستره استفاده از آنها (مندل، ۲۰۰۷).

دانشی از مفاهیم مالی پایه مانند؛ بهره مرکب، تفاوت میان ارزش های اسمی و واقعی و مبانای متنوع سازی ریسک (لوساردی، ۲۰۰۴).

هاستون (۲۰۱۰) نشان داد که در ۴۷ درصد از تحقیقات انجام شده، دو واژه سواد مالی و دانش مالی به طور مترادف به کار رفته اند و تفکیکی میان آنها صورت نگرفته است. از طرفی، در چند سال اخیر در برخی از محافل علمی و حرفه ای واژه توانمندی مالی^۸ جایگزین سواد مالی شده است. محققان انگلیسی و کانادایی از پیشگامان بکارگیری واژه توانمندی مالی هستند و از آن برای توصیف دانش مالی افراد و اطمینان و انگیزه آنها برای مدیریت مالیه فردی^۹ استفاده می کنند (آتکینسون، مک کی، کمپسون و کولارد^{۱۰}، ۲۰۰۶).

با توجه به تحقیقات صورت گرفته می توان گفت که کماکان اجماعی روی واژه هایی مانند؛ سواد مالی، دانش مالی و توانمندی مالی وجود ندارد و محققان بیشتر این واژه ها را مترادف فرض می کنند و به جای یکدیگر نیز به کار می برند؛ اما به طور قطع می توان گفت که در میان این سه واژه، سواد مالی کاربرد و عمومیت بیشتری دارد و استفاده از آن رایج تر است. با این حال، اجماع شایان توجهی درباره تعریف سواد مالی در میان محققان وجود ندارد. فقدان چنین اجماعی می تواند تا حدودی منطقی به نظر برسد؛ زیرا اگر سواد مالی را ابزار راهبری فردی در فضای مالی سازی بدانیم، یعنی؛ ابزاری که افراد توسط آن، امنیت مالی و رفاه مادی خود را در جامعه مالی سازی شده ایجاد و حفظ می کنند، آنگاه حدود و ابعاد این ابزار و ویژگی ها و ظرافت های آن باید متناسب با میزان مالی- سازی آن جامعه ای تعیین شود که فرد در آن زندگی می کند. از این روی، نمی توان تعریف جهان شمولی برای

اطمینان در برنامه ریزی مؤثر برای نیازهای مالی آینده (رموند، ۲۰۱۰).

هاستون^۱ (۲۰۱۰)، با بررسی ۷۱ تحقیقی که در زمینه سواد مالی صورت گرفت، نشان داد که اکثر تحقیقات (۷۲ درصد) تعریفی درباره سواد مالی ارائه نکرده اند، ۱۵ درصد از آنها دربردارنده جستارهایی درباره تعریف این واژه اند و فقط ۱۳ درصد از این ۷۱ تحقیق، تعریفی رسمی ارائه کرده اند. وی در پژوهش خود تعاریف سواد مالی که توسط محققان و نهادهای مختلف ارائه شده را جمع آوری کرده است، برخی از این تعاریف، به شرح ذیل بوده است:

سواد مالی توانایی انجام قضاوت های درست و به کارگیری تصمیم های مؤثر در زمینه استفاده و مدیریت پول است (ای. ان. زد، ۲۰۰۸؛ بیل و دلپاچیترا^۳، ۲۰۰۳). سواد مالی، دانش پایه ای است که افراد برای بقا در یک جامعه مدرن به آن نیاز دارند (کیم، ۲۰۰۱). سواد مالی به توانایی فردی برای فهم و استفاده از مفاهیم مالی اطلاق می شود (سرون و کاستنر، ۲۰۰۸). سواد مالی به عنوان فهم اصطلاحات و مفاهیم کلیدی مالی تعریف می شود که برای زندگی روزمره در جامعه آمریکا مورد نیاز است (بون^۴، ۲۰۰۲). سواد مصرف کننده^۵ به عنوان دانش مالی خودارزیابی شده یا دانش عینی^۶ تعریف می شود (کورچین و زورن، ۲۰۰۵).

هونگ، پارکر و یونگ (۲۰۰۹) با بررسی در سایر پژوهش ها (علاوه بر ۷۱ مورد بررسی شده توسط هاستون (۲۰۱۰))، تعاریف دیگری از سواد مالی یافته اند که در زیر فهرست شده اند. ایشان همانند هاستون (۲۰۱۰)، نشان دادند که در بسیاری از تحقیقات، این واژه اصلاً تعریف نشده است.

آشنایی با مفاهیم پایه اقتصادی، دانش درباره اقتصاد آمریکا و فهم برخی اصطلاحات اقتصادی کلیدی (ان. سی. ای. ای، ۲۰۰۵).

7. Make inFormed Judgments

8. Financial Capability

9. Personal Finances

10. Atkinson, McKay, Kempson & Collard

1. Huston

2. ANZ

3. Beal & Delpachitra

4. Bowen

5. Consumer Literacy

6. Objective Knowledge

سواد مالی ارائه داد و باید متناسب با سطح بلوغ و پیچیدگی نظام‌های مالی و اقتصادی و اجتماعی هر جامعه، سواد مالی مورد نیاز در آن جامعه را تعریف کرد. البته همان‌طور که پیشتر نیز اشاره شد، هرچه کارکرد حمایتی دولتی در تأمین رفاه و امنیت مالی افراد پررنگ‌تر باشد، به همان میزان سطح مالی‌سازی نیز کمتر و متعاقب آن دامنه سواد مالی و یا اساساً ضرورت نیاز به آن نیز کمتر می‌شود، برعکس هرچه کارکرد دولت کم رنگ‌تر باشد و به جای آن کارکرد بازارها پررنگ‌تر و درجه پیچیدگی آنها بیشتر باشد، آنگاه افراد برای زندگی روزمره به سواد مالی بیشتری نیاز دارند.

پیشینه پژوهش

نوری و همکاران (۱۳۹۵) در یک بررسی توصیفی پیمایشی با عنوان تأثیر آموزش‌های مالی در محیط کار بر مدیریت مالی شخصی و عملکرد شغلی کارکنان (ورودی سال ۱۳۹۱) تلاش کردند تا تأثیر آموزش مدیریت مالی در محیط کار را بر مدیریت مالی شخصی و عملکرد کارکنان بانک مهر اقتصاد استان البرز مورد بررسی قرار دهند. ابزار گردآوری داده‌های تحقیق، پرسشنامه بود. یافته‌ها، حاکی از آن بود آموزش مالی در محیط کار بر مدیریت مالی شخصی و عملکرد کارکنان در محیط کار تأثیر دارد. هراتیان (۱۳۹۴) در یک بررسی کیفی با عنوان مشاوره مالی هوشمند شخصی با استفاده از نقشه ذهنی مالی تلاش کرده‌است تا مدل نقشه ذهنی مالی هوشمند برای مشاوره مالی هوشمند شخصی آماده نماید. ایشان تلاش کردند تا با طراحی نقشه ذهنی مالی هر شخص و مقایسه آن با نقشه ذهنی مالی هوشمند، نقاط ضعف و قوت آن کشف و درنهایت، با استفاده از این اطلاعات، اقدام به مشاوره مالی هوشمند شخصی نموده و به ارائه راهکارها برای مدیریت مالی هوشمند و تصمیم‌گیری مالی شخصی بپردازد.

شعبانی و جعفری سرشت (۱۳۹۴) در یک بررسی ادبیات‌محور با عنوان سواد مالی و رفتار سرمایه‌گذاران

تلاش کردند تا جنبه‌های اهمیت آن را تبیین نمایند. آنها در تبیین این ضرورت، چنین استدلال می‌کنند که بکاربردن چنین دانشی به منظور تصمیم‌گیری موثر در سراسر طیف وسیعی از زمینه‌های مالی، به منظور بهبود رفاه مالی افراد و قادر ساختن به منظور مشارکت در زندگی اقتصادی است. فرهنگ ایجاد سواد مالی در ایران در ابتدای راه قرار دارد و به تازگی نهادهایی از جمله سازمان بورس و اوراق بهادار اقدام به ایجاد فضایی جهت افزایش سواد مالی برای سرمایه‌گذاران در این نهاد نموده‌است. گرشاسبی و همکاران (۱۳۹۴)، در مطالعه‌ای با عنوان دانش مالی و مشارکت در بازارهای سرمایه به بررسی رابطه سواد مالی و میزان مشارکت شهروندان در فعالیت‌های بازار سرمایه پرداختند. نتایج این مطالعه نشان داد که رابطه معنی‌داری بین سواد مالی و مشارکت در فعالیت‌های بازار سرمایه وجود ندارد.

دیانتی‌دیلمی و حنیفه‌زاده (۱۳۹۴) یک بررسی توصیفی پیمایشی با عنوان بررسی سطح سواد مالی خانواده‌های تهرانی و عوامل مرتبط با آن را به ورطه آزمون نهادند. این مطالعه، یک بررسی توصیفی پیمایشی از نوع کمی و میدانی و کاربردی بوده که به صورت مقطعی اجرا شد. جامعه آماری آن، خانواده‌های تهرانی بودند که نمونه ۴۱۰ عضوی از میان آنها انتخاب شد. نتایج بدست‌آمده از این تحقیق نشان داد که وضعیت سواد مالی این افراد در حد مطلوبی نبوده و نیازمند به بهره‌مندی از راهنمایی متخصصانی با عنوان «مشاوره مالی خانواده» هستند. در ضمن، علاوه بر بررسی وضعیت سواد مالی به عواملی چون؛ سن، جنس، میزان تحصیلات، درآمد، رشته تحصیلی، انباشت سرمایه و محل سکونت هر یک به عنوان یک فرضیه مستقل پرداخته و روابط بین آنها را بررسی نموده که وجود ارتباط بین آنها و سواد مالی تأیید شده‌است. مرادی و ایزدی (۱۳۹۴) در یک بررسی توصیفی پیمایشی در قالب رویکرد کمی با عنوان بررسی تأثیر سواد مالی سرمایه‌گذاران بر تصمیم‌گذاری در اوراق بهادار به شناسایی عواملی موثر بر تصمیم‌های

اسلونی را بررسی کرده‌اند. آنها ۲۵۹ دانشجوی از دو دانشکده را بررسی کردند و دریافته‌اند دانشجویانی که در دروس خود مباحث اقتصادی را مطالعه می‌کنند، از نظر آماری در مباحث مالی تورم، نقدینگی و درآمد حقیقی، عملکرد بهتری داشته‌اند. همچنین، آنها دریافته‌اند که دانشجویان شاغل، سرمایه‌گذاری‌های پرریسک مانند؛ سرمایه‌گذاری در طلا و اوراق قرضه را ترجیح می‌دهند؛ حال آنکه دانشجویان غیرشاغل بیشتر تمایل به پس‌انداز کردن دارند. هیل و آسارتا^۴ (۲۰۱۵)، در مطالعه خود «رابطه بین جنسیت و عملکرد دانش آموزان در مالی شخصی» را بررسی کرده‌اند. ایشان با استفاده از گزارش‌ها و آزمون‌های HS-FFFFL، سواد مالی ۹۶۵ دانش‌آموز را قبل و بعد از دوره آموزشی بررسی کرده و دریافته‌اند که تفاوت معناداری بین سواد مالی دانش‌آموزان پسر و دختر قبل از دوره آموزشی وجود ندارد؛ اما، پس از این دوره، دانش‌آموزان دختر عملکرد بهتری نسبت به دانش‌آموزان پسر داشته‌اند.

سازمان همکاری اقتصادی و توسعه مرسوم به OECD^۵ (۲۰۱۴)، مطالعه‌ای را با عنوان پیمان ۲۰۱۲ با هدف سنجش توانایی‌های افراد پانزده ساله و اقدامات موثری را که با این توانایی‌ها می‌توانند انجام دهند، سازماندهی کرده‌است. در بخشی از این مطالعه، سازمان به سنجش سواد مالی در افراد پانزده ساله می‌پردازد. حدود ۵۱۰ هزار دانش‌آموز پانزده تا شانزده ساله در این مطالعه ارزیابی شدند. این مطالعه، نشان داد که بین توانایی ریاضی و مطالعه دانش‌آموزان با سواد مالی آنها رابطه مثبت وجود دارد. همچنین، دانش‌آموزانی که موقعیت اجتماعی - اقتصادی بهتری داشته‌اند، عملکرد مناسب‌تری در مسائل مالی از خود نشان داده‌اند. برخلاف مطالعاتی که روی بزرگسالان انجام شده‌است، جنسیت تأثیری در عملکرد اقتصادی در میان دانش‌آموزان پانزده ساله بررسی -

سرمایه‌گذاری و بررسی رابطه سواد مالی سرمایه‌گذاران و تصمیم‌های سرمایه‌گذاری آنها پرداختند. نتایج پژوهش آنها نشان داد که هر چهار عامل در نظر گرفته شده شامل؛ ذهنیات فردی، اطلاعات حسابداری، اطلاعات اقتصادی و نیازهای مالی شخصی بر تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری در ایران، تأثیر دارند. همچنین، بین سطح سواد مالی و عوامل موثر بر تصمیم سرمایه‌گذاری، رابطه مثبت معنادار وجود دارد.

هانسون و اولسون^۱ (۲۰۱۸) در تحقیقی با عنوان «سواد مالی و الگوهای ارتباطی خانواده» انجام دادند. ایشان در این مطالعه نتیجه گرفتند که سواد مالی بر طیف گسترده‌ای از رفتارهای مالی تأثیر می‌گذارد. بنابراین، درک روش‌های بهبود سواد مالی برای بهبود نتایج مالی در مسائل مالی شخصی، بسیار مهم است. با این حال، تلاش برای افزایش سواد مالی از طریق آموزش، نتایج متفاوتی به همراه داشت که نتیجه گرفتند؛ عوامل اضافی شایستگی اکتشاف، مستعد تأثیر بر سواد مالی بوده‌اند. آنها در این مطالعه، بنا را بر این مهم گذاشتند که الگوهای ارتباطی خانواده با دانش مالی مرتبط خواهد بود؛ با این نتیجه که به طور خاص هر دانشجوی دانشگاه که از منظر یک خانواده گفتگومحور مورد آزمون بوده، در آزمون دانش مالی بهتر از کسانی که از یک خانواده محورگرا بوده‌اند، عمل کرده - اند. این نتیجه، به صورت انضباطی بر رابطه سواد مالی و مطالعات ارتباطی تأکید داشته‌است. این آزمون، از طریق یک نظرسنجی آنلاین که بر روی نمونه‌های داوطلب از دانشجویان انجام شد. نتایج نهایی، حاکی از آن بود که گفتگوهای درون خانواده در مورد مسائل مالی، دانش مهم‌تری را برای خانواده به ارمغان می‌آورد که محتمل است، منشاء طرح هر برنامه‌ی سواد مالی باشد.

کوزینا و پونیکوار^۲ (۲۰۱۷) در تحقیقی با عنوان «سواد مالی دانشجویان سال اول دانشگاه؛ نقش آموزش» سواد مالی دانشجویان سال اول دانشگاه لjubljana^۳ در کشور

4.Hill & Carlos

5.Financial Fitness For Life High School Test

6.Organisation for Economic Co-operation and Development

7.Programme for International Students Assessment (PISA)

8.What 15-years-olds know and what they can do with what they know

1.Hanson & Olson

2. Kozina & Ponikvar

3.Ljubljana, Slovenia

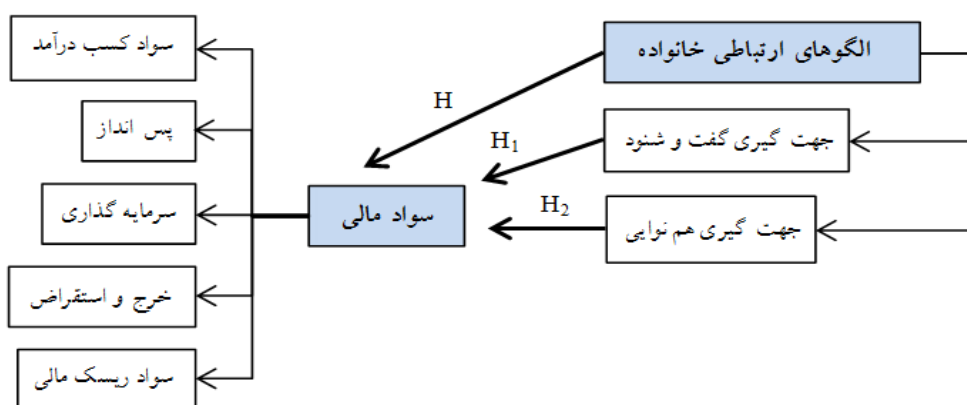
رگرسیون، تفاوت بسیار جزئی در ترکیب مدل‌های درک مخاطره بین سرمایه‌گذاران وجود دارد. آنها همچنین، در قسمت دوم مقاله خود، به بررسی تأثیر جنسیت، سن، تجربه سرمایه‌گذاری بر ارتباط سواد مالی و درک مخاطره سرمایه‌گذاری، پرداخته‌اند و به این نتیجه رسیدند که اختلاف معناداری براساس این عوامل در ارتباط با رابطه سواد مالی و درک از مخاطره وجود دارد.

میر و اسپرنگر^۳ (۲۰۱۲) در مطالعه خود با عنوان «فقدان سواد مالی؛ تنظیم زمان و مشارکت در برنامه‌های آموزش مالی»، این سوال را مطرح نمودند که چرا با وجود اینکه بسیاری از سیاست‌گذاران و اقتصاددانان استدلال می‌کنند که سواد مالی کلیدی برای موفقیت‌های مالی است، بسیاری از افراد با وجود اطلاع از مزایای آن، هنوز از نظر مالی بی‌سواد باقی مانده‌اند؟ نتایج نشان می‌دهد که دلیل اکثر افراد، نداشتن وقت کافی برای شرکت در برنامه‌های آموزش سواد مالی بیان شده است.

شده در این مطالعه نداشته است. همچنین، در کشورهای بلژیک، استونی، نیوزلند و اسلونی، میان دانش‌آموزان با موقعیت اجتماعی-اقتصادی مشابه، آنهایی که حساب بانکی شخصی داشته‌اند، نمره سواد مالی بیشتری را کسب کرده‌اند؛ درحالی که بین نه کشور دیگر اختلاف آن‌چنانی در این زمینه وجود ندارد.

کامرون، کالدرود، کاکس، لیم و یاماوکا^۱ (۲۰۱۳)، در تحقیقی عوامل مرتبط با سواد مالی در بین دانش‌آموزان دبیرستانی را مطالعه کردند. آنها برای این منظور رابطه بین متغیرهای ویژگی‌های شخصیتی و توانایی فرد شامل؛ توانایی در درس ریاضی و زبان انگلیسی، ویژگی‌های جمعیت‌شناسی شامل؛ سن و جنسیت، ثروت خانواده، تجربه مالی و ریسک‌پذیری را با متغیر سواد مالی دانش‌آموزان بررسی کردند. ایشان دریافتند که سواد مالی در دانش‌آموزان کم‌بضاعت و دانش‌آموزانی با نمره پایین درس زبان انگلیسی و درس ریاضی کمتر بوده است و با افزایش سن، سواد مالی با نرخ کاهنده افزایش می‌یابد و تفاوت معناداری بین نمره سواد مالی دانش‌آموزان پسر و دختر وجود ندارد. در بین دانش‌آموزان حاضر در نمونه، آنها که سابقه داشتن حساب بانکی طولانی‌تری داشته‌اند، سواد مالی بیشتری را کسب کرده‌اند؛ اما سابقه پرداخت قبض موبایل (یک تجربه مالی)، رابطه معناداری با سواد مالی نداشته است و درنهایت، ریسک‌پذیری یا ریسک‌گریزی دانش‌آموزان رابطه معناداری با سطح سواد مالی آنها نداشته است. ایشان معتقدند که آموزش سواد مالی در دوران دبیرستان، کلید افزایش سواد مالی جمعیت در بلندمدت خواهد بود.

ساجز و همکاران^۲ (۲۰۱۲) در قسمت اول مقاله خود تحت عنوان «مخاطره سرمایه‌گذاری» به بررسی میزان سواد مالی و ارتباط آن با درک مخاطره سرمایه‌گذاری، در آلمان پرداختند و به این نتیجه رسیدند که سواد مالی در ارتباط با تحلیل و درک مخاطره، با تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاری رابطه مستقیم دارد و براساس تجزیه و تحلیل

شکل ۱. مدل مفهومی تحقیق

روش شناسی

این تحقیق از نوع تحقیقات میدانی می باشد. لذا، می توان تحقیق حاضر را با توجه به داشتن هدف بهره‌وری در جامعه تحقیق، در دسته تحقیقات کاربردی قرار داد. اما، با توجه به مکانیزم گردآوری داده‌ها که با ابزار پرسشنامه بوده از نوع میدانی محسوب کرده و با توجه به اینکه مقرر به بررسی ارتباط بین متغیرها بوده، از نوع غیرعلی و در گروه تحقیقات توصیفی (غیرآزمایشی) قرار داد. همچنین، می توان از نگاهی دیگر، تحقیق را پیمایشی و بررسی موردی محسوب کرد که شامل مشاهده پدیده‌ها به منظور معنادادن به جنبه‌های مختلف اطلاعات جمع-آوری شده و تعریف شده بوده است که تأثیر الگوهای ارتباطی خانواده را بر سواد مالی دانشجویان با استفاده از معادلات ساختاری تفسیری بررسی کرده است.

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه اصلی: بین الگوهای ارتباطی خانواده و سواد مالی دانشجویان، رابطه معناداری وجود دارد.

فرضیه‌های فرعی:

۱- بین الگوهای ارتباطی گفت و شنود و سواد مالی دانشجویان، رابطه معناداری وجود دارد.
 ۲- بین الگوهای ارتباطی هم‌نوابی و سواد مالی دانشجویان، رابطه معناداری وجود دارد.
 با توجه به تعاریف و مفاهیم مذکور و نیز قلمروی زمانی و مکانی انجام تحقیق حاضر، جامعه آماری شامل؛ دانشجویان دانشکده‌های مختلف دانشگاه فردوسی مشهد بوده که در مقطع کارشناسی و بالاتر در سال ۱۳۹۸ در حال تحصیل بوده‌اند. در تحقیق حاضر، حجم نمونه بر اساس جدول مورگان حداقل ۲۶۰ نفر تعیین شد. لذا، واجدین شرایط به روش خوشه‌ای- تصادفی ساده در دسترس، گزینش شدند. در ادامه، پرسشنامه‌ها به تعداد ۲۸۰ نسخه در جامعه آماری توزیع شدند که پس از حذف پرسشنامه‌های ناقص و مخدوش، تعداد ۲۶۵ نسخه (بیشتر از حد کفایت) در تجزیه و تحلیل شرکت داده شدند. جدول (۱)، اختصاص نسخه‌های مقبول دانشجویان گزینشی دانشکده‌ها را نشان می‌دهد.

جدول ۱. توزیع نمونه‌ها در جامعه آماری

نام دانشکده‌ها	تعداد نمونه
ادبیات و علوم انسانی	۴۸
دامپزشکی	۱۸
علوم تربیتی و روان‌شناسی	۳۶
مهندسی	۳۲

۲۵	الهیات و معارف اسلامی
۲۴	علوم اداری و اقتصادی
۱۹	علوم ریاضی
۲۶	معماری و شهرسازی
۰	علوم ورزشی
۳	علوم
۲۳	کشاورزی
۱۱	منابع طبیعی و محیط زیست
۲۶۵	جمع کل

متغیرها

در تحقیق حاضر، با توجه به مدل مفهومی تحقیق و منطبق بر اهداف و فرضیه‌ها، الگوهای ارتباطی خانواده با ابعاد دوگانه جهت‌گیری گفت و شنود و جهت‌گیری هم-نوایی به عنوان متغیرهای مستقل و سواد مالی به عنوان متغیر وابسته در نظر گرفته شده‌است. در این پژوهش، جهت گردآوری اطلاعات، از روش تحقیق میدانی «پرسشنامه» استفاده شده‌است. لذا، اطلاعات به روش میدانی و مکانیزم پرسشنامه با مقیاس پنج گزینه‌ای لیکرت استفاده شده‌است. ابزار مورد استفاده عبارتند از:

- پرسشنامه الگوی ارتباطی خانواده (RFCP)؛ مبتنی بر ادراک ارتباطات خانواده آزمودنی، برگرفته از مدل ریچی و فیتزپاتریک (۱۹۹۴)؛
 - پرسشنامه سواد مالی مورد استفاده یعقوب نژاد و همکاران (۱۳۹۰)، بر اساس مدل برد (۲۰۰۸)؛
- جدول (۲)، توزیع گزاره‌های ارزیابی‌کننده را به تفکیک گویه‌های پرسشنامه تلفیقی نشان می‌دهد.

جدول ۲. عوامل و گزاره‌های ارزیابی‌کننده شاخص‌ها به تفکیک گویه‌ها

متغیر/ عامل	شاخص/ مولفه	تعداد گویه‌ها	شماره گویه‌ها در پرسشنامه
الگوی ارتباطی خانواده	جهت‌گیری گفت و شنود	۱۵	۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴ و ۱۵
	جهت‌گیری هم‌نوایی	۱۱	۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵ و ۲۶
	سواد کسب درآمد	۵	۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰ و ۳۱
	پس انداز	۵	۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵ و ۳۶
	سرمایه‌گذاری	۵	۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰ و ۴۱
سواد مالی	خرج و استقراض	۵	۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵ و ۴۶
	سواد ریسک مالی	۵	۴۷، ۴۸، ۴۹، ۵۰ و ۵۱

نحوه امتیازبندی گویه‌ها براساس پنج گزینه‌ای لیکرت، عبارت است از: گزینه کاملاً موافقم ۵ امتیاز، گزینه موافقم ۴ امتیاز، گزینه نظری ندارم ۳ امتیاز، گزینه مخالفم ۲ امتیاز و گزینه کاملاً مخالفم ۱ امتیاز. اما، به منظور تقویت اعتبار

پاسخ‌ها، گویه‌های شاخص جهت‌گیری هم‌نوایی، در امتیازبندی شامل اثرات معکوس (نمره منفی) و مابقی مثبت در نظر گرفته شده‌اند.

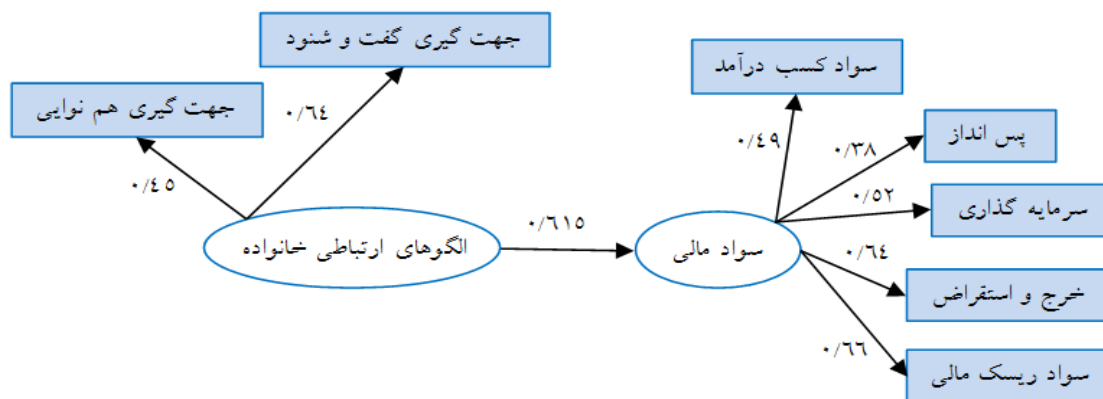
جدول ۳. پایایی پرسشنامه ها

متغیر / شاخص	مقدار آلفای کرونباخ
جهت گیری گفت و شنود	۰/۷۳۶
جهت گیری هم نوایی	۰/۸۰۹
کل پرسشنامه الگوهای ارتباطی خانواده	۰/۷۹۵
سواد کسب درآمد	۰/۷۲۱
پس انداز	۰/۷۰۳
سرمایه گذاری	۰/۸۱۴
خرج و استقراض	۰/۶۹۱
سواد ریسک مالی	۰/۷۰۱
کل سواد مالی	۰/۷۲۵

یافته ها

به منظور آزمون فرضیه های اصلی تحقیق، از معادلات ساختاری و روش PLS استفاده شد. با توجه به اینکه مدل معادلات ساختاری از کیفیت مناسبی برخوردار بوده است، مدل معادلات ساختاری برازش داده شده، معناداری و همچنین، میزان اثر هر سازه بر متغیر وابسته بررسی شد. در واقع، در این بخش، با برازش مدل معادلات ساختاری، فرضیه اصلی تحقیق مورد آزمون قرار گرفت که به این ترتیب، مدل معادلات ساختاری برازش داده شده و معناداری مدل و همچنین، میزان اثر هر سازه بر متغیر وابسته بررسی گردید. لذا، مدل معادلات ساختاری به صورت نمودار (۱)، برازش داده شد.

با توجه به هدف پژوهش که بررسی نقش الگوهای ارتباطی خانواده در سواد مالی دانشجویان بوده است، تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر نحوه گردآوری اطلاعات، توصیفی و از نوع همبستگی است. لذا، در بخش آمار توصیفی، با استفاده از نمودارهای ستونی، جداول فراوانی، جداول میانگین، خطای معیار و سایر آماره ها به توصیف داده ها پرداخته شده است و در بخش آمار استنباطی از روش مدلیابی معادلات ساختاری به منظور پاسخ به فرضیه های تحقیق استفاده شده است. نتایج آماری به کمک نرم افزارهای SPSS و Smart PLS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است.

شکل ۲. مدل برازش داده معادلات ساختاری متغیرهای اصلی

در ادامه، با استفاده از الگوی بوت استراپ^۱ به محاسبه آماره T پرداخته شد. با توجه به مقادیر برآوردشده که در نمودار (۴-۹)، از نظر گذشت، می توان در مورد پذیرش یا عدم پذیرش معناداری روابط بین سازه‌ها، تصمیم‌گیری کرد. لذا، چنانچه آماره برآوردشده، بزرگ‌تر از $1/96$ و یا کوچک‌تر از $-1/96$ باشد، نشان از صحت رابطه بین سازه‌ها با اطمینان ۹۵ درصد بوده است.

جدول (۴)، وضعیت روابط بین سازه‌های موردنظر فرضیه اصلی را نشان داده است.

جدول ۴. وضعیت روابط بین سازه‌ها با الگوی بوت استارپ در فرضیه اصلی

شماره فرضیه	مشخصه متغیر	آماره T	نتیجه رابطه بین سازه
اصلی	الگوهای ارتباطی خانواده ← سواد مالی	۳/۸۲۵	بزرگ‌تر از ۱/۹۶ به معنای؛ وجود رابطه معنادار بین سازه‌ها

مستقیم یا معکوس نتیجه می‌شود. در واقع، تصمیم‌گیری در مورد پذیرش یا رد معنی‌داری ضریب، براساس سطح خطای آزمون T انجام می‌شود. در صورتی که سطح معناداری این آزمون از ۰/۰۵ کمتر باشد، فرضیه صفر مبنی بر معنی‌دار بودن ضریب رد شده و چنانچه سطح معناداری این آزمون از ۰/۰۵ بیشتر باشد، فرضیه صفر تایید می‌شود. نتایج حاصل از برازش مدل معادلات ساختاری در رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و سواد مالی، مربوط به فرضیه اصلی تحقیق، در جدول (۵)، نشان داده شده است.

بررسی رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و سواد مالی

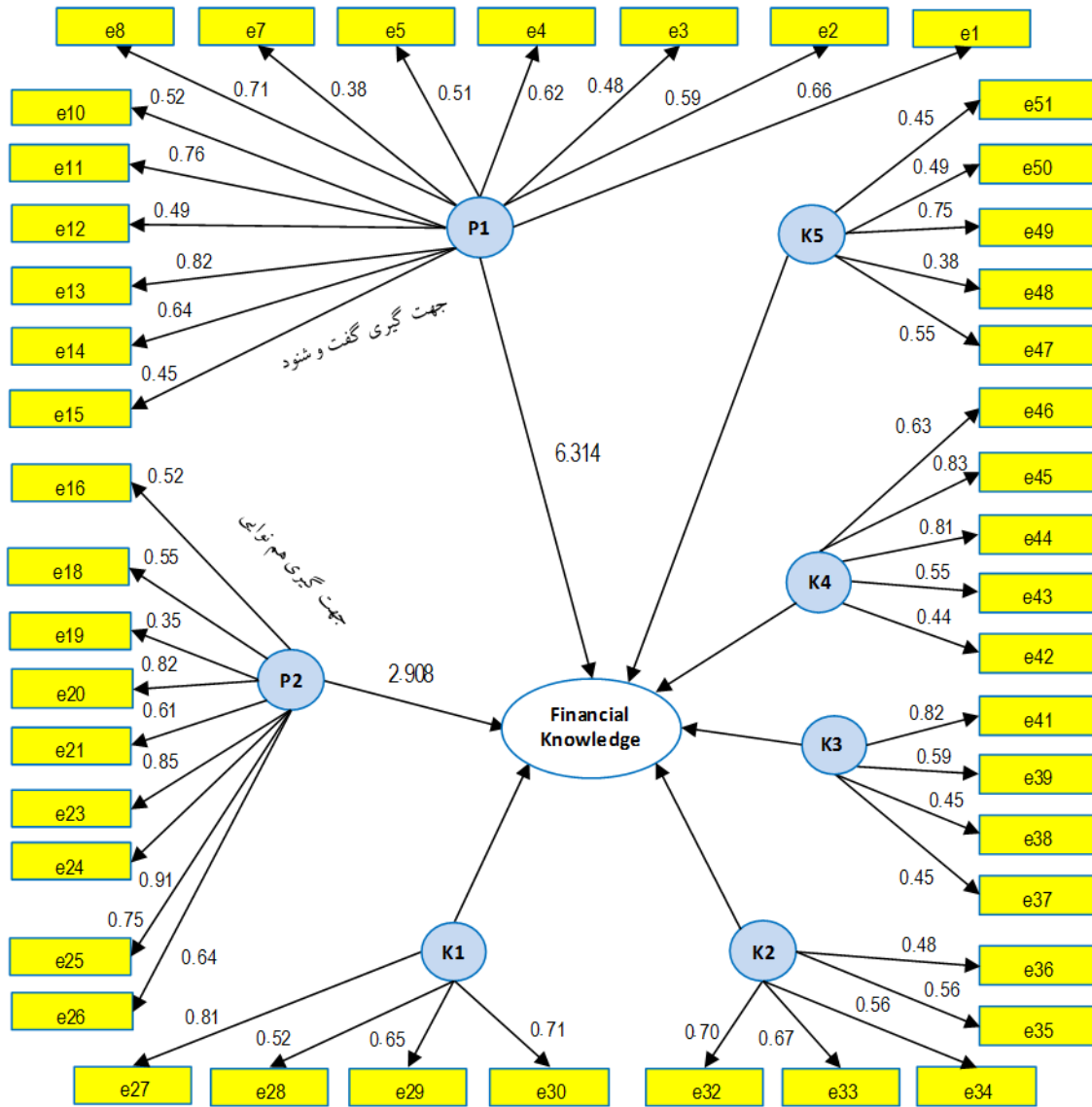
پس از برازش مدل با استفاده از آزمون معنی‌دار بودن ضریب رگرسیونی برآورد شده، وجود یا عدم وجود رابطه معنی‌دار در رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و سواد مالی بررسی شد. به این صورت که اگر آزمون معنی‌دار بودن ضریب رگرسیونی متغیر مستقل (آزمون T)، نشان دهد که این ضریب معنی‌دار است، این نتیجه حاصل می‌شود که رابطه متغیر مستقل و متغیر وابسته؛ معنی‌دار بوده است که در آن رابطه، بسته به مثبت یا منفی بودن ضریب، رابطه

جدول ۵. برازش مدل معادلات ساختاری رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و سواد مالی (فرضیه اصلی تحقیق)

مشخصه متغیر	ضریب	انحراف استاندارد	آماره آزمون	مقدار احتمال
الگوهای ارتباطی خانواده --> سواد مالی	۰/۶۱۵	۰/۲۲۴	۳/۸۲۵	۰/۰۰۰

در مورد رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و سواد مالی، با توجه به اینکه $p < 0.05$ کوچک‌تر با ۰/۰۵ (سطح خطای آزمون) می‌باشد، نتیجه می‌شود که فرضیه صفر آزمون معنی‌دار بودن ضریب متغیر الگوهای ارتباطی خانواده، رد شده و با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت؛ بین الگوهای ارتباطی خانواده و سواد مالی، رابطه وجود دارد. همچنین، با توجه به اینکه ضریب این متغیر ۰/۶۱۵ برآورد شده که مقداری مثبت می‌باشد، نتیجه می‌شود که با تقویت الگوهای ارتباطی خانواده، سواد مالی ارتقاء می‌یابد. به عبارتی، بین الگوهای ارتباطی خانواده و سواد مالی دانشجویان، رابطه معناداری با ارتباطی مستقیم (و شدت طفیف نسبتاً قوی) وجود دارد (نتیجه آزمون فرضیه اصلی تحقیق).

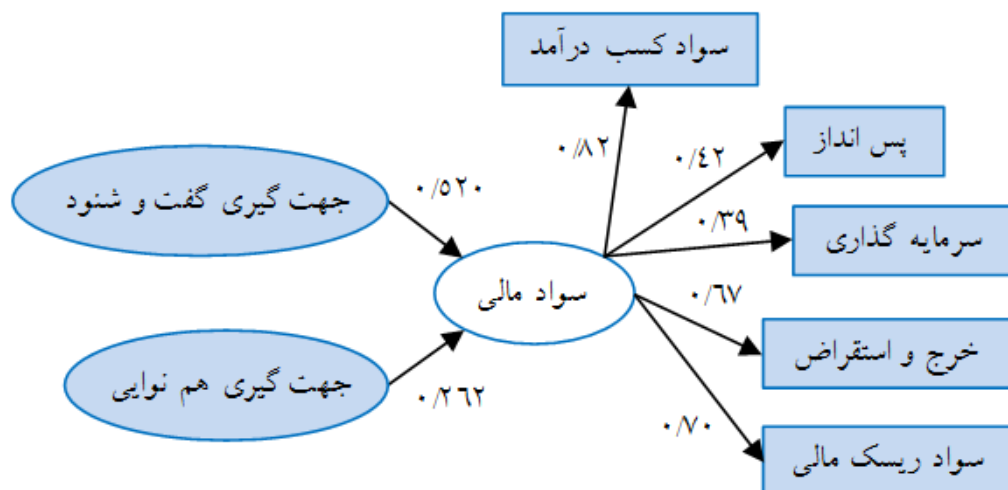
برازش مدل معادلات ساختاری متغیرهای فرعی (شاخص‌ها) به منظور آزمون فرضیه‌های فرعی تحقیق (نظیر مدل پیشین)، قبل از برازش مدل، مدل اندازه‌گیری هر یک از شاخص‌ها، برازش داده شده و مورد بررسی قرار گرفت. لذا، مدل‌های اندازه‌گیری متغیرهای مستقل و وابسته پس از حذف گویه‌هایی که توانایی کافی در اندازه‌گیری متغیرهای مربوطه نداشته‌اند یا به عبارتی، بارعاملی استاندارد شده آنها مناسب نبوده است، نمایش داده شد. نمودار (۲)، مدل برازش داده را در حالت بارهای عاملی برای متغیرهای فرعی (شاخص‌ها) نشان می‌دهد.

شکل ۳. مدل برازش داده در حالت بارهای عاملی مناسب متغیرهای فرعی (شاخص‌ها)

این بخش با برازش مدل معادلات ساختاری، فرضیه‌های فرعی تحقیق مورد آزمون قرار گرفتند که به این ترتیب، مدل معادلات ساختاری برازش داده شده و معناداری مدل و همچنین، میزان اثر هر سازه بر متغیر وابسته بررسی گردید. مدل معادلات ساختاری به صورت نمودار (۳)، برازش داده شد.

در ادامه، به منظور آزمون فرضیه‌های فرعی تحقیق (نظیر مدل پیشین)، از معادلات ساختاری و روش PLS استفاده شد. با توجه به اینکه مدل معادلات ساختاری از کیفیت مناسبی برخوردار بوده است، مدل معادلات ساختاری برازش داده شده، معناداری و همچنین، میزان اثر هر سازه بر متغیر وابسته بررسی شد. در واقع، در

شکل ۴. مدل برازش داده معادلات ساختاری متغیرهای فرعی (شاخص‌ها)

از ۱/۹۶ و یا کوچک‌تر از ۱/۹۶- باشد، نشان از صحت رابطه بین سازه‌ها با اطمینان ۹۵ درصد بوده‌است. جدول (۶)، وضعیت روابط بین سازه‌ها را برای شاخص-های فرضیه‌های فرعی نشان داده‌است.

در ادامه نظیر روش مذکور، با استفاده از الگوی بوت استارپ به محاسبه آماره T پرداخته شد. با توجه به مقادیر برآوردشده که در نمودار (۴)، از نظر گذشت، می‌توان در مورد پذیرش یا عدم‌پذیرش معناداری روابط بین سازه‌ها، تصمیم‌گیری کرد. لذا، چنانچه آماره برآوردشده، بزرگ‌تر

جدول ۶. وضعیت روابط بین سازه‌ها با الگوی بوت استارپ در فرضیه‌های فرعی

شماره فرضیه	مشخصه متغیر	آماره T	نتیجه رابطه بین سازه
فرعی اول	جهت‌گیری گفت و شنود ← سواد مالی	۶/۳۱۴	بزرگ‌تر از ۱/۹۶ یا کوچک‌تر از ۱/۹۶- به
فرعی دوم	جهت‌گیری هم‌نوایی ← سواد مالی	۲/۹۰۸	معنای؛ وجود رابطه معنادار بین سازه‌ها

تصمیم‌گیری در مورد پذیرش یا رد معنی‌داری ضریب، براساس سطح خطای آزمون T انجام می‌شود. در صورتی که سطح معناداری این آزمون از ۰/۰۵ کمتر باشد، فرضیه صفر مبنی بر معنی‌دار بودن ضریب رد شده و چنانچه سطح معناداری این آزمون از ۰/۰۵ بیشتر باشد، فرضیه صفر تایید می‌شود.

نتایج حاصل از برازش مدل معادلات ساختاری در رابطه هر یک از ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده، مربوط به فرضیه‌های فرعی اول و دوم تحقیق، در جدول (۷)، نشان داده شده‌است.

بررسی رابطه ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده و سواد مالی

پس از برازش مدل با استفاده از آزمون معنی‌دار بودن ضریب رگرسیونی برآوردشده، وجود یا عدم‌وجود رابطه معنی‌دار در ارتباط با هر یک از ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده بررسی شد. به این صورت که اگر آزمون معنی-دار بودن ضریب رگرسیونی متغیر مستقل (آزمون T)، نشان دهد که این ضریب معنی‌دار است، این نتیجه حاصل می-شود که ارتباط متغیر مستقل و متغیر وابسته؛ معنی‌دار بوده‌است که در آن رابطه، بسته به مثبت یا منفی بودن ضریب، رابطه مستقیم یا معکوس نتیجه می‌شود؛ در واقع،

جدول ۷. برازش مدل معادلات ساختاری رابطه ابعاد الگوهای ارتباطی خانواده و سواد مالی (فرضیه فرعی اول و دوم تحقیق)

شماره فرضیه	مشخصه متغیر	ضریب	انحراف استاندارد	مقدار احتمال
فرعی اول	جهت‌گیری گفت و شنود ← سواد مالی	۰/۵۲۰	۰/۰۱۱	۰/۰۰۱
فرعی دوم	جهت‌گیری هم‌نوایی ← سواد مالی	۰/۲۶۲	۰/۰۴۳	۰/۰۰۳

در مورد رابطه بعد جهت‌گیری هم‌نوایی و سواد مالی، با توجه به اینکه $p < 0.05$ مقدار کمتر از ۰/۰۵ (سطح خطای آزمون) می‌باشد، نتیجه می‌شود که فرضیه صفر آزمون معنی‌دار بودن ضریب متغیر جهت‌گیری هم‌نوایی، رد می‌شود و با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت؛ بین بعد جهت‌گیری هم‌نوایی و سواد مالی، رابطه وجود دارد. همچنین، با توجه به اینکه ضریب این متغیر ۰/۲۶۲ برآورد شده که مقداری مثبت می‌باشد، نتیجه می‌شود که با تقویت جهت‌گیری هم‌نوایی، سواد مالی ارتقاء می‌یابد. به عبارتی، بین جهت‌گیری هم‌نوایی و سواد مالی دانشجویان، رابطه معناداری با ارتباطی مستقیم (و شدت طیفی نسبتاً ضعیف) وجود دارد (نتیجه فرضیه فرعی دوم). جدول (۸)، خلاصه نتایج برازش مدل معادلات ساختاری مورد هدف فرضیه‌ها را نشان داده است.

در مورد رابطه بعد جهت‌گیری گفت و شنود و سواد مالی، با توجه به اینکه $p < 0.05$ مقدار کمتر از ۰/۰۵ (سطح خطای آزمون) می‌باشد، نتیجه می‌شود که فرضیه صفر آزمون معنی‌دار بودن ضریب متغیر جهت‌گیری گفت و شنود، رد می‌شود و با اطمینان ۹۵ درصد می‌توان گفت؛ بین بعد جهت‌گیری گفت و شنود و سواد مالی، رابطه وجود دارد. همچنین، با توجه به اینکه ضریب این متغیر ۰/۵۲۰ برآورد شده که مقداری مثبت می‌باشد، نتیجه می‌شود که با تقویت جهت‌گیری گفت و شنود، سواد مالی ارتقاء می‌یابد. به عبارتی، بین جهت‌گیری گفت و شنود و سواد مالی دانشجویان، رابطه معناداری با ارتباطی مستقیم (و شدت طیفی متوسط) وجود دارد (نتیجه فرضیه فرعی اول).

جدول ۸. یافته‌های برازش مدل معادلات ساختاری اثر شاخص‌ها

شماره فرضیه	مشخصه متغیر	ضریب مسیر	آماره آزمون	مقدار احتمال
اصلی	الگوهای ارتباطی خانواده ← سواد مالی	۰/۶۱۵	۳/۸۲۵	۰/۰۰۰
فرعی اول	جهت‌گیری گفت و شنود ← سواد مالی	۰/۵۲۰	۶/۳۱۴	۰/۰۰۱
فرعی دوم	جهت‌گیری هم‌نوایی ← سواد مالی	۰/۲۶۲	۲/۹۰۸	۰/۰۰۳

جدول (۹) خلاصه نتایج آزمون فرضیه‌های تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۹. خلاصه نتایج فرضیه‌ها

شماره فرضیه	عنوان	نتیجه آزمون	نوع و شدت رابطه
اصلی	بین الگوهای ارتباطی خانواده و سواد مالی دانشجویان، رابطه معناداری وجود دارد.	تایید فرضیه	مستقیم و نسبتاً قوی
فرعی اول	بین الگوهای ارتباطی گفت و شنود و سواد مالی دانشجویان، رابطه معناداری وجود دارد.	تایید فرضیه	مستقیم و متوسط
فرعی دوم	بین الگوهای ارتباطی هم‌نوایی و سواد مالی دانشجویان، رابطه معناداری وجود دارد.	تایید فرضیه	مستقیم و نسبتاً ضعیف

بحث و نتیجه گیری

در این تحقیق، ابتدا بر مبنای اطلاعات حاصل از پاسخ آزمودنی‌ها، تاثیر گویه‌ها در شکل‌دهی شاخص‌های مجازی با مدل معادلات ساختاری بررسی شد. نتایج حاصله، حاکی از تاثیر گویه‌ها در ایجاد شاخص‌های مجازی، با نتایج متفاوت بود. مدل معادلات ساختاری برازش داده شده و معناداری مدل و همچنین، میزان اثر هر سازه بر متغیر وابسته به کمک نرم‌افزار PLS بررسی گردید.

نتایج تحقیق های مختلف نشان می دهد که مسائل و مشکلات مالی و فشارهای اقتصادی که طبعاً بخشی از آن ناشی از ناکافی بودن سواد مالی افراد است، می تواند با ناهنجاری‌هایی رابطه داشته باشد، از آن جمله می توان به خصومت‌های خانوادگی، رفتارهای تند و خشن والدین، کاهش توان جوانان برای مقابله با مشکلات و مسائل روزمره زندگی، افزایش رفتارهای ناهنجار در سطح جامعه، اعتیاد به مشروبات الکلی و بروز رفتارهای شرارت-آمیز اشاره کرد. اما، باید گفت که سواد مالی و درک مفاهیم آن برای دانشجویان نیز، اهمیت ویژه دارد؛ زیرا تصمیمات مالی اتخاذ شده توسط آنها در دوره دانشجویی تاثیر با اهمیتی بر وضعیت مالی آنها پس از فارغ‌التحصیلی از دانشگاه دارد. علاوه بر این، موقعیت مالی آنها در دانشگاه می تواند عملکرد دانشگاهی آنها را تحت تاثیر قرار دهد. در پژوهشی که لایونز در سال ۲۰۰۳ در این زمینه انجام داده است، یک سوم دانشجویان اعلام کرده‌اند که وضعیت مالی آنها بر توانایی آنها برای تکمیل دوره دانشگاهی اثر داشته‌است. بادوارسون و واکر نیز در سال ۲۰۰۴ در پژوهشی با عنوان؛ کنترل عوامل متعددی که عملکرد دانشجویان را تحت تاثیر قرار می دهد، دریافته‌اند؛ دانشجویانی که حداقل مبلغی را برای پوشش هزینه‌های شهریه و... از والدین خود دریافت می‌کنند، نسبت به دانشجویانی که استقلال مالی دارند، بیشتر دچار شکست شده یا در ترم‌های تحصیلی خود مشروط می‌شوند و در کل معدل کمتری دارند.

بر اساس نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های تحقیق که رابطه الگوهای ارتباطی خانواده و سواد مالی دانشجویان، معنادار نتیجه‌گیری شد، می‌توان این نتیجه را هم راستا با نتایج مطالعه هانسون و اولسون در سال ۲۰۱۸ دانست که ایشان در تحقیقی با عنوان «سواد مالی و الگوهای ارتباطی خانواده» نتیجه گرفتند که سواد مالی بر طیف گسترده‌ای از رفتارهای مالی تأثیر می‌گذارد. بنابراین، درک روش‌های بهبود سواد مالی برای بهبود نتایج مالی در مسائل مالی شخصی، بسیار مهم است. با این حال، تلاش برای افزایش سواد مالی از طریق آموزش، نتایج متفاوتی به همراه داشت که نتیجه گرفتند؛ عوامل اضافی شایستگی اکتشاف، مستعد تأثیر بر سواد مالی بوده‌اند. همچنین ایشان در مطالعه خود، بنا را بر این مهم گذاشتند که الگوهای ارتباطی خانواده با دانش مالی مرتبط خواهد بود؛ با این نتیجه که به طور خاص هر دانشجوی دانشگاه که از منظر یک خانواده گفتگومحور مورد آزمون بوده، در آزمون دانش مالی بهتر از کسانی که از یک خانواده محورگرا بوده‌اند، عمل کرده‌اند. این نتیجه، به صورت انضباطی بر رابطه سواد مالی و مطالعات ارتباطی تأکید داشته‌است. این آزمون، از طریق یک نظرسنجی آنلاین که بر روی نمونه‌های داوطلب از دانشجویان انجام شد. نتایج نهایی، حاکی از آن بود که گفتگوهای درون خانواده در مورد مسائل مالی، دانش مهم‌تری را برای خانواده به ارمغان می‌آورد که محتمل است، منشاء طرح هر برنامه‌ی سواد مالی باشد. همچنین، نتایج مطالعه کوزینا و پونیکوار در سال ۲۰۱۷ را نیز می‌توان هم راستا با نتایج تحقیق حاضر دانست که ایشان در تحقیقی با عنوان «سواد مالی دانشجویان سال اول دانشگاه؛ نقش آموزش» سواد مالی دانشجویان سال اول دانشگاه لجوبلجانا در کشور اسلونی را بررسی کردند و نتیجه گرفتند که دانشجویان شاغل، سرمایه‌گذاری‌های پرریسک مانند؛ سرمایه‌گذاری در طلا و اوراق قرضه را ترجیح می‌دهند؛ حال آنکه دانشجویان غیرشاغل بیشتر تمایل به پس‌انداز کردن داشته‌اند.

بر مبنای نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های فرعی تحقیق که رابطه الگوهای ارتباطی گفت و شنود و هم-نوایی با سواد مالی دانشجویان معنادار نتیجه شد، می‌توان این نتایج را هم‌راستا با مطالعه آقای شعبانی و جعفری-سرشت در سال ۱۳۹۴ دانست که ایشان در یک بررسی ادبیات‌محور با عنوان سواد مالی و رفتار سرمایه‌گذاران تلاش کردند تا جنبه‌های اهمیت آن را تبیین نمایند. آنها در تبیین این ضرورت، چنین استدلال کردند که بکاربردن چنین دانشی به منظور تصمیم‌گیری موثر در سراسر طیف وسیعی از زمینه‌های مالی، به منظور بهبود رفاه مالی افراد و قادرساختن به منظور مشارکت در زندگی اقتصادی است. اما، مطالعه گرشاسبی و همکاران در سال ۱۳۹۴ را می‌توان مغایر با نتایج تحقیق حاضر دانست که ایشان در مطالعه‌ای با عنوان دانش مالی و مشارکت در بازارهای سرمایه به بررسی رابطه سواد مالی و میزان مشارکت شهروندان در فعالیت‌های بازار سرمایه پرداختند و نتیجه گرفتند که رابطه معنی‌داری بین سواد مالی و مشارکت در فعالیت‌های بازار سرمایه وجود ندارد.

منابع

آزادی، رضا؛ زنجیردر، محمد؛ فرشیدپور، ابراهیم. (۱۳۹۱). سواد مالی و عوامل مؤثر بر آن و ارتباط آن با برنامه‌ریزی بازنشستگی. اولین همایش تحقیقات و استراتژی‌های جدید در زمینه مدیریت و حسابداری، تنکابن، مازندران، ایران.

ایرانی‌زاده، جلال. (۱۳۹۱). بررسی روش‌های ابراز وجود در درمان کم‌رویی میان دانش‌آموزان پسر پایه دوم دبیرستان‌های شهرستان‌های یزد. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.

پیغامی، عادل؛ و مرادی، امین. (۱۳۹۵). مقدمه‌ای بر سواد مالی. تهران: انتشارات دانشگاه امام صادق (ع).

جعفری ندوشن، علی‌اکبر. (۱۳۹۰). در ضرورت نهضت سواد مالی، بورس، ۹۷، ۲۴-۲۷.

جوکار، بهرام؛ و رحیمی، مهدی. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر الگوهای ارتباطی خانواده بر شادی در گروهی از دانش‌آموزان دختر و پسر دبیرستان شهر شیراز. چاپ دوم، تهران: انتشارات میر.

حافظ‌نیا، محمدرضا. (۱۳۹۱). مقدمه‌ای بر روش تحقیق در علوم انسانی. تهران: انتشارات سمت.

خاکی، غلام‌رضا. (۱۳۸۲). روش تحقیق در مدیریت. دانشگاه آزاد اسلامی، ۱۳، ۳۸۹-۴۰۲.

خواجویی، علی. (۱۳۹۶). بررسی رابطه بین سواد مالی و رفاه مالی کارکنان دانشگاه علوم پزشکی کرمان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمان.

دیانتی‌دیلمی، زهرا؛ و حنیفه‌زاده، محمد. (۱۳۹۴). بررسی سطح سواد مالی خانواده‌های تهرانی و عوامل مرتبط با آن. فصلنامه علمی- پژوهشی دانش مالی تحلیل اوراق بهادار، ۲۶(۸)، ۱۳۹-۱۱۵.

سبزی، ندا. (۱۳۹۱). بررسی الگوی علی ابعاد شخصیت، هوش اجتماعی، خودکارآمدی عاطفی و مهارت‌های ارتباطی. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شیراز.

شهیدی، شهریار؛ صریحی، نفیسه. (۱۳۸۵). رابطه روش‌های فرزندپروری با توانایی ابراز وجود و بررسی تأثیر برنامه آموزشی ابراز وجود در دانش‌آموزان. روان‌شناسی معاصر، ۳(۱)، ۱۴-۲۳.

طغیانی، مهدی؛ مرادی باصیری، امین. (۱۳۹۵). تحلیل انتقادی الگوی متعارف آموزش عمومی سواد مالی از منظر اقتصادی اسلامی. مطالعات اقتصاد اسلامی، ۸(۲)، ۲۲۷-۲۶۰.

کیانوش، مهسا؛ جلیلی، محمد؛ احمدی، موسی؛ حسین‌آبادی ساده، داود. (۱۳۹۳). میزان درک و شناخت دانشجویان از دانش تأمین مالی شخصی (تحلیل رفتار دانشجویان نسبت به دانش تأمین مالی شخصی). دانش سرمایه‌گذاری، ۳(۱۲)، ۴۱-۵۳.

ANZ. (2008). ANZ Survey of Adult Financial Literacy in Australia. **Australia and New Zealand Banking Group Limited (ANZ)**.

Atkinson, A., McKay, S., Kempson, E., & Collard, S. (2006). Levels of financial capability in the UK: Results of a baseline survey. **Personal Finance Research Centre, University of Bristol**.

Baumeister, R. F., & Twenge, J. M. (2004). Personality and social behavior. **International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences**, 11276-11281.

Bay, C., Catusus, B., & Johed, G. (2014). Situating financial literacy. **Critical Perspectives on Accounting**, 25(1), 36-45.

Bayer, P. J., Bernheim, B. D., & Scholz, J. K. (2008). The effects of financial education in the workplace: Evidence from a survey of employers. **Working Paper**.

Beal, D. J., & Delpachitra, S. B. (2003). Financial literacy among Australian university students. **Economic Papers**, 22(1), 65-78.

Bernheim, B. D., Garrett, D. M., & Maki, D. M. (2001). Education and saving: The long-term effects of high school financial curriculum mandates. **Public Economics**, 80(3), 435-465.

Bird, S. (2008). Financial literacy among university students: An Australian case study. **University of Wollongong**, Available at: <http://ro.uow.edu.au/theses/112>.

Bođvarsson, O. B., & Walder, R. L. (2004). Do parental cash transfers weaken performance in college? **Economics of Education Review**, 23(5), 483-495.

Bowen, C. F. (2002). Financial knowledge of teens and their parents. **Financial Counseling and Planning**, 13(2), 93-102.

Burger, J. M., & Cooper, H. M. (1979). The desirability of control. **Motivation and Emotion**, 3, 381-393.

Canary, D., & Lakey, S. G. (2010). **Strategic conflict: Research-based principles for managing interpersonal conflicts**. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Cale, E. M. (2006). A quantitative review of the relations between the Big 5 higher order personality dimensions and antisocial behavior. **Research in Personality**, 40(3), 250-284.

Gathergood, J. (2012). Self-control, financial literacy, and consumer

گرایش، هلیا؛ خدایی وله زقرد، محمد؛ غلام قاسمی، بیژن. (۱۳۹۴). دانش مالی و مشارکت در بازارهای

سرمایه. کنفرانس سالانه مدیریت و اقتصاد کسب و کار.

مرادی، جواد؛ و ایزدی، منصوره. (۱۳۹۴). بررسی تأثیر سواد مالی سرمایه‌گذاران بر تصمیم‌گذاری در اوراق بهادار. دانش سرمایه‌گذاری، ۴(۱۳)، ۱۲۷-۱۴۹.

معین‌الدین، محمود. (۱۳۹۰). ارزیابی و ارائه الگوی مناسب جهت سنجش سواد مالی دانشجویان ایرانی. رساله دکتری، دانشگاه آزاد علوم و تحقیقات تهران.

نوری، پیمان؛ جلیلی، محمد؛ احمدی، موسی؛ افتخاری پارسا، احمد. (۱۳۹۵). تأثیر آموزش‌های مالی در محیط کار بر مدیریت مالی شخصی و عملکرد شغلی (کارکنان ورودی سال ۱۳۹۱). پژوهش‌های جدید در مدیریت و حسابداری، ۲(۳)، ۱۹۵-۲۰۵.

هراتیان، هادی. (۱۳۹۴). مشاوره مالی هوشمند شخصی با استفاده از نقشه ذهنی مالی. کنفرانس بین‌المللی اقتصاد مدیریت و علوم اجتماعی، استانبول

یعقوب‌نژاد، احمد؛ نیکومرام، هاشم؛ و معین‌الدین، محمود. (۱۳۹۰). ارائه الگوی جهت سنجش سواد مالی دانشجویان ایرانی با استفاده از روش دلفی فازی. مجله مهندسی مالی و مدیریت اوراق بهادار، ۸، ۱-۴۶.

یوسفی، زهرا. (۱۳۹۰). اندازه‌گیری سواد مالی سرمایه‌گذاران حقیقی بورس اوراق بهادار ایران و ارتباط سواد مالی با تنوع و تصمیمات سرمایه‌گذاری آنها. پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد یزد.

Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. **American Psychologist**, 55, 469-480.

Al-Tamimi, H., & Bin Kalli, A. (2009). Financial literacy and investment decisions of UAE investors. **The Journal of Risk Finance**, 5, 500-516.

Alberti, R. E., & Emmons, M. L. (1982). **Your Perfect Right**. Human Sciences Press.

Antonides, G., de Groot, M., & van Raaij, F. W. (2011). Mental budgeting and the management of household finance. **Journal of Economic Psychology**, 32, 546-555.

overindebtedness. **Economic Psychology**, 33(3), 590-602.

Hanson, T. A., & Olson, P. M. (2018). Financial literacy and family communication patterns. **Behavioral and Experimental Finance**, <https://doi.org/10.1016>

Quarterly Journal of Educational Psychology Skills
Islamic Azad University Tonekabon Branch
Vol. 15, No. 4, winter 2025, No 60

Journal of Educational
Psychology

Relationship between Family Communication Patterns and Financial literacy

Javad Rezaee¹, Ali Reza Mehrazeen^{*2}, Abolghassem Massihabadee²

1) PhD student, Department of Accounting, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran

2) Department of Accounting, Neyshabur Branch, Islamic Azad University, Neyshabur, Iran

Abstract

The present study has studied the effect of family communication patterns on financial literacy which has been applied in terms of purpose-based segmentation and descriptive-correlational research method. The statistical population of this study consisted of three students of Ferdowsi University of Mashhad in the summer of 2019 who were undergoing undergraduate and higher education. Sample size was determined based on Morgan table of at least 260 people. The questionnaires were distributed to 280 statistical population by simple cluster random sampling method. Analyzes were included. The validity of the research instrument was assessed by face validity, content and confirmatory factor analysis and its reliability was calculated through Cronbach's alpha. The research tools included the Family Communication Pattern Questionnaire (RFCP); based on the subject's family communication perception, derived from the Ritchie and Fitzpatrick model (1994) and the financial literacy questionnaire used by Yaghoubinejad et al. (2011) based on the Brad model (2008). Has been. Structural equation modeling and Smart PLS software were used for inferential statistics. The results of the data analysis indicated a significant relationship between family communication patterns and financial literacy with a T coefficient of 0.615 with direct correlation and relatively strong intensity.

Keywords: Family Communication Patterns, Dialogue, Financial Literacy, Personality
